

μένα ἐτύγχανον θεοῦ, ἀναπαυτήρια δὲ τῶν πολλὰ-
χόθεν προστρέχόντων εἴτε πρὸς θεραπείαν ἀπὸ νόσου
τινὸς ἢ καὶ πρὸς πανηγυρισμὸν τοῦ θεοῦ· ἢ ἐὰν
ἐλείπον τὰ δευτέρα, ὑπῆρχον ὁμῶς τὰ πρῶτα, ἢ τοῦ-
λάχιστον βωμός τις, πρὸς ὃν οἱ εὐλαβεῖς ἐν ἡμέραις
τακταῖς ἢ ἐκτάκτοις συνερχόμενοι δῶρα καὶ θυσίας
προσέφερον. Ἐν τοῖς δευτέροις ὁμῶς, τοῖς εἰς τοὺς
μετέπειτα χρόνους ἀνακαλυφθεῖσιν, ἢ ὑπαρξίς ναῶν
καὶ ἐτέρων οἰκοδομημάτων δὲν ἦτο ἀναγκαῖα, πλὴν
τοῖς ἐπισημοτάτοις τούτων εἴτε διὰ τὴν ἐν αὐτοῖς
τέλεσιν ἐξαισίου θαύματος, εἴτε καὶ διὰ τὴν ἐξοχὴν
φυσικὴν καλλοιὴν τῆς θέσεως. Παρὰ ταῦτα ἐκτίζον-
το συνήθως ναοί, μοναστήρια, ἢ καὶ ἐξωκκλήσια, εἰς
ᾧ συρρέοντα πλήθη πολλὰ τῶν ἀσθενούντων διὰ
δεήσεων καὶ νηστειῶν τὴν ἰασὶν αὐτῶν ἀπὸ τῆς κα-
τατρυχούσης ἐξαιτουῦνται νόσου, πρὸς τούτοις ὁμῶς
καὶ πλήθη προσκυνητῶν ἐν ὧρα ἰδίᾳ θέρους συρ-
ρέοντα καὶ πολλὰ δῶρα πρὸς τό, εἰς ὃ ἀφιερωμένον
τυγχάνει ἱερὸν πρόσωπον τὸ ἅγιοσμα, προσφέροντες,
καὶ ἀπὸ κοινοῦ προσευχόμενοι, ἀκολουθῶς εὐωχοῦν-
ται τρώγοντες, πίνοντες καὶ ὀρχούμενοι περὶ τοῦ
ἱεροῦ ναοῦ ἢ ἐν τῇ αὐτῇ αὐτοῦ, καθάπερ τοῦτο
συμβαίνει ἀλλαχοῦ τε καὶ μάλιστα ἐν Καβακλῇ. Τρία
δηλ. τέταρτα μακρὰν τῆς γείτονος ταύτης κωμοπό-
λεως κεῖται ἐπὶ ὑψηλῆς θέσεως τὸ ἅγιοσμα τοῦ προ-
φήτου Ἠλίου, ἐὰν δὲν ἀπατώμαι, εἰς ὃ κατὰ τὴν 2
Ἰουλίῳ συρρέοντες οἱ κάτοικοι πανδημεὶ καθὼς καὶ
ἐξ ἐτέρων κωμῶν πραγματικὰς θυσίας αἰγῶν
καὶ προβάτων προσφέρουσι τῷ οὐρανοδόμῳ προφή-
τῃ, ἅτινα ἀκολουθῶς ἔχοντες ἐν κοινᾷς χύτραις,
συνεσπῶνται καὶ συνευθυμουσὶ καὶ πρὸς αὐτὸν ὀρ-
χοῦνται περὶ τὸ παρεκκλήσιον. Τοῦτ' αὐτὸ πράττου-
σι καὶ κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ μεγαλομάρτυρος Γεωρ-
γίου ἐν αὐτῇ τῇ κωμοπόλει, ὅτε θυσιάζουσιν ἀπὸ
τοῦ ταμείου τῆς ἐκκλησίας κορυμπάνια εἰς τὸν
ἅγιον, ἅτινα ἀκολουθῶς εἰς κοινὰς τραπέζας καθή-
μενοι τρώγουσι πλούσιοι καὶ πένντες, καὶ σπένδον-
τες εἰς τὸν ἅγιον εὐθυμουσὶ, βραδύτερον δὲ καὶ πρὸ
τοῦ ναοῦ πρὸς αὐτὸν ὀρχοῦνται. Τὰ αὐτὰ ἐπανα-
λαμβάνονται, ἀλλ' ἐν εὐρύτερῳ κύκλῳ, καὶ ἐν Χαθα-
ρίξ (3 ὥρ. μακρὰν τῆς Ἀδριανουπόλεως), ἐνθα κεῖται
τὸ ἀρχαιότατον καὶ μεγίστης φήμης ἀπολαῦον ἅγιο-
σμα τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, ἔχον ἐπ' αὐτοῦ καὶ
παρεκκλήσιον, ἐπὶ δὲ καὶ ἐν Μιχαλίτζι (3 1/2 ὥρ.
ἀπὸ τῆς Ἀδριανουπόλεως), ἐνθα κεῖται τὸ μεγίστης
φήμης ἀπολαῦον ἅγιοσμα τῶν Ἀγίων Πάντων, ἔχον
καὶ ναὸν παρ' αὐτό, καὶ πολλὰ μᾶλλον ἐν τῇ μονῇ
τῆς Ἀγίας Τριάδος τῇ περιδοίτῳ διὰ τὰς πολλὰς
περιπετείας, ἃς ἐπὶ τῆς λαμπρᾶς ἀρχιερατείας τοῦ
εὐκλεῶς τοῦς οἴακας τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου κα-
τέχοντος παναγιωτάτου Νεοφύτου Η' ὑπέστη. Παρὰ
τὴν μονὴν ἐπὶ ὑψηλοῦ βράχου, ἔχοντος θόλον φυ-
σικόν, κεῖται τὸ ἅγιοσμα, εἰς ὃ οὐ μόνον ἐκ τῶν
περὶ κωμῶν, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς Ἀδρια-
νουπόλεως συρρέουσι πλήθη ἀσθενῶν καὶ προσ-
κυνητῶν, καὶ πανηγυρίζουσι πομπωδέστατα τε-
λοῦντα πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ γυμνικοῦς ἀγῶνας.
Ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν Σκουτάρει τῆς Θράκης ἅγιοσμα τῆς
Ἀγίας Τριάδος ἐπὶ μαγευτικωτάτης κείμενον θέσεως
ἔχει παρ' αὐτὸ καὶ ἐκκλησίδιον, ὡς καὶ τὸ παρὰ τὴν
Ἀδριανούπολιν ἐπὶ λαμπρᾶς θέσεως κείμενον Κτεν-

τζῆ-ἀγιάσμασι, ἐνθα πολλοὶ μεταβαίνουσι πρὸς δια-
σκεδάσιν μόνον, καὶ οὐχὶ πρὸς τέλεσιν προσευχῆς, ἅτε
τοῦ τε ἁγιάσματος καὶ τοῦ παρ' αὐτὸ παρεκκλησίου
εἰς ἐρείπια μεταβληθέντων. Ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν Λιτίτζῃ
ἁγιάσματα κεῖνται πλησίον ἡρειπωμένων ναῶν, τὰ
δὲ ἐν Μάρκῃ, ἅτινὰ εἶσι πολυπληθῆ, πολλὰ μὲν καὶ
σήμερον ἐπὶ κεῖνται πλησίον ἐξωκκλησίων, ἀλλὰ καὶ
περὶ τῶν μὴ ἔχόντων τοιαῦτα φημίζεται ὅτι ὁ παν-
δαμᾶτωρ ἐξηφάνισε ταῦτα χρόνος.

Δὲν συμβαίνει ὁμῶς τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τῶν ἐν τοῖς
ἀγροῖς καὶ ἀμπελῶσι τῆς Ἀδριανουπόλεως εὐρισκο-
μένων ἁγιασμάτων, ἅτινα οὔτε εἶχον, οὔτε ἦτο δυ-
νατὸν νὰ ἔχωσι παρ' αὐτοῖς ναοὺς ἢ ἄλλα οἰκοδο-
μήματα, οὐδεμιὰς πρὸς τοῦτο ἀνάγκης ὑπαρχούσης·
τοῦτ' αὐτὸ δὲ συμβαίνει καὶ διὰ τὰ πλεῖστα τῶν
νεωτέρων ἁγιασμάτων τῶν ἐν τε Ἀδριανουπόλει καὶ
ἀλλαχοῦ εὐρισκομένων. — Ἐξ ἀπάντων τούτων τί
ἐξάγεται; Ὅτι ὅσα μὲν τῶν ἁγιασμάτων ἔσχον τὴν
ἀρχὴν ἐκ τοῦ εἰδωλολατρικοῦ κόσμου, ταῦτα εἶχον
παρ' αὐτὰ καὶ βωμόν τινα ἐξ ἀνάγκης, καὶ οἰκῆμα
ἔστιν ὅτε. Ὅσα δὲ μετὰ ταῦτα ἀνεκαλύφθησαν δὲν
εἶχον ἐξ ἀνάγκης καὶ ναόν, πλὴν τῶν ἐπισημοτέ-
ρων, διὸ οὐδὲ ἀναζητητέον παρ' αὐτοῖς καὶ ἐρείπια
οἰκοδομημάτων ἀρχαίων. Ἐὰν ὁμῶς ἐν τοῖς πρώτοις
δὲν ἀνευρίσκονται πανταχοῦ καὶ ἐρείπια οἰκοδομη-
μάτων, τοῦτο σημαίνει ὅτι πολλαχοῦ ὑπῆρχον μόνον
οἰκοὶ ἢ βωμοὶ ἐκ λίθων ἀξέστων καὶ ἐκ τοῦ προχεί-
ρου κατεσκευασμένων καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἅτινα ὁ
πανδαμᾶτωρ τέλεον ἐξηφάνισε χρόνος ἀπὸ τοῦ προς-
ώπου τῆς γῆς. Τοιαῦτα τὰ ἐξαγόμενα ἐκ τῆς μονο-
μεροῦς μελέτης μου, ἅτινα συμφωνοῦσι καὶ πρὸς
τὰς δύο περὶ τῶν ἁγιασμάτων προταθείσας γνώμας
ὑπὸ τῶν ἀξιολόγων ἐταίρων, καὶ δύνανται νὰ συμ-
βιβάσωσιν αὐτάς.

Ἐν Ἀδριανουπόλει, τῇ 12 φεβρουαρίου 1893.

Γ. Γ. ΛΑΜΠΟΥΣΙΑΔΗΣ.

Η ΣΠΟΥΔΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

κατὰ τὸν καθηγητὴν Τζέμπ.

Ἐτέρᾳ ἀξίωσις, ἥτις δύναται νὰ διατυπωθῇ ὑπὲρ
τοῦ ἀρίστου ἐλληνικοῦ ἔργου εἶναι ἡ ἐξῆς, ὅτι δύ-
νεται νὰ ἐνεργῇ ὡς τονικὸν τῆς διανοίας καὶ ὡς
ἐπιρρωστικὸν σι' ἡμᾶς ἐν τῷ ὑπὲρ τοῦ βίου ἀγῶνι.
«Τὸ νὰ μεταβῇ τις ἀπὸ τῆς μελέτης τοῦ Ὁμήρου
εἰς τὰ τοῦ κόσμου ἔργα», λέγει ὁ κ. Γλάδστων,
«ταύτὸν εἶναι πρὸς τὸ ἐξέρχεσθαι ἐκ γοητευτι-
κοῦ ἀνακτόρου εἰς τὸ ψυχρὸν φῶς πολιτικῆς ἡμέ-
ρας. Ἀλλ' αἱ γοητεῖαι τοῦ μάγου τούτου οὐδε-
μίαν εχρῶσι συγγένειαν μετὰ τοῦ ἐξ Αἰγύπτου ἐκείνου
φαρμάκου, ὅπερ, καταπνίγει τὸ πνεῦμα ἐν θηλυπρε-
πεῖ ἀδιανοήτῃ, ἀλλ' εἶναι μᾶλλον ὡς τὸ φάρμακον
ἐσθλόν, ὅπερ ζωογονοῦν τὴν διάνοιαν διὰ συναφῆς
μετὰ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δυνάμεως τῆς φύσεως, ἐν-

*) Ἰδὲ ἀριθμ. 20, σελ. 403—404

θεν μὲν ἀναπτύσσει τὰς πρὸς προφύλαξιν αὐτῆς ἀπὸ ἀπάτης καὶ κινδύνου δυνάμεις, ἔνθεν δὲ αὐξάνει τὴν ἰσχὺν καὶ ἀποφασιστικότητά αὐτῆς ἐν τῇ τοῦ κα-
θ' ἡκούοντος ἐκτελέσει». Ὁ ἐνταῦθα εἰς τὸν Ὁμηρον πληρονόμενος φόρος ἡδύνατο ἐπίσης δικαίως νὰ πλη-
ρωθῇ εἰς τὴν κλασικὴν ἑλληνικὴν ποίησιν ἐν συνόλῳ. Ἐπὶ τῶν ἀνωτέρων στρωμάτων ἐπὶ τῶν *templa serena* τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας καὶ τέχνης, οἱ ἐκ ταρχῶν ἐξηγνημένοι ἢ ὑπὸ τῶν διανοητικῶν νοση-
μάτων τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ τεταραγμένοι δύ-
νυνται ν' ἀναπνεύσωσιν ἐν ἀτμοσφαίρᾳ, ἥτις ὡς ἡ
τῆς Ἑλλάδος αὐτῆς ἀτμόσφαιρα ἐγκλείει ἐν αὐτῇ
τὴν ζωηρότητα τῶν ὁρέων καὶ τῆς θαλάσσης. Ἡ
ἀνθρωπότης ἀδυνατεῖ ν' ἀποβῇ ἐκ τῆς κληρονο-
μίας αὐτῆς οἰονόηποτε τμήμα τοῦ ἀριστοτεχνήμα-
τος, ὅπερ συνετελέσθη δι' αὐτὴν κατὰ τὸ παρελθόν.
Πᾶν ὅ,τι κάλλιστον καὶ διδασκτικώτατον ἐν τῇ τῶν
Ἑλλήνων φαίνεται δρᾶσαι ἀποτελεῖ δικαίως κτῆ-
μα, ἀποτελεῖ κτῆμα, ὅπερ δυνάμεθα νὰ κερπώμεθα
ἀνευ ζημίας τῶν ἄλλων ἐκείνων σπουδῶν, ἃς ἀπαιτεῖ
ὀνεώτερος βίος, κτῆμα τὸ ὅποιον ἢ τοῦ χρόνου πᾶρο-
δος, ὅσονδ' ἡποτε μακρὰ κἂν ἦναι, δὲν δύναται νὰ
καταστήσῃ ἀπρηχαιωμένον καὶ τὸ ὅποιον ἀδύνατον
νὰ καταστῇ περιττὸν ὑπὸ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ
τῶν συμφερόντων. Ἐκάστη ἀλλεπάλληλος γενεὰ
ὀφείλει νὰ μάθῃ ἀπὸ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἐκείνο
τὸ ὅποιον ἢ ἀρχαία μόνον Ἑλλάς δύναται νὰ διδάξῃ
αὐτήν. Διὰ τινων δὲ μέσων καὶ κατὰ τινὰς τρόπους
ἀπέβη ἡ διδασκαλία αὐτῆς ἀποτελεσματικωτάτη
ἐν τῷ κόσμῳ; Ἡ ἱστορία καταδείκνυσι τίνι τρόπῳ
ἀπὸ τῆς ρωμαϊκῆς μέχρι τῆς ἡμετέρας ἐποχῆς ἢ
Ἑλλάς πανταχοῦ συνετέλεσεν εἰς τὴν διάπλασιν τῶν
δι' ἰδιαιτέρων χαρισμάτων πεποικισμένων πνευμά-
των, ἀφ' ὧν τὰ φῶτα αὐτῆς ἡκτινοβόλουν εἰς εὐρυ-
τέρους πάντοτε κύκλους. Ἀλλὰ τὸ ἰδιόζον χαρακτη-
ριστικὸν τῆς ἐφ' ἡμῶν ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις
ταύτης ἐπιρροῆς εἶναι ἡ εὐρεία ἀνάπτυξις τοῦ ἀριθ-
μοῦ ἐκείνων, οἵτινες δέχονται τὴν ἐπιρροὴν ταύτην
οὐχὶ μόνον ἐμμέσως ἀλλ' ἑμέσως δι' ἰδίαν αὐτῶν με-
λέτης τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας καὶ τέχνης. Καὶ ὡς
πρὸς τὴν φιλολογίαν μὲν, τοῦτο κατὰ μέγα μέρος
ὀφείλεται εἰς τὴν ἐμφάνισιν πραγματικῶς ἐπιτυχῶν
μετεφράσεων, δι' ὧν ὁ ἀναγνώστης δύναται νὰ ἐκτι-
μῇ ἓνα τοῦλάχιστον τῶν πλεονεκτημάτων τῶν
ἀρίστων ἑλλήνων συγγραφέων. Καθόσον δ' ἀφορᾷ εἰς
τὴν καλλιτεχνίαν πάλιν πᾶς ὅστις ἐξησκήθη ἐν τῇ
ἀναγνωρίσει τοῦ διακριτικοῦ γνωρίσματος τοῦ ἀρί-
στου ἑλληνικοῦ ἔργου ἔμαθε πολλά. Τὰ πλεονεκτή-
ματ' ὅμως τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης εἶναι τοιαῦτα
ὥστε ἡ διαφορὰ τῆς γνώσεως αὐτῆς ἀπὸ τῆς ἐκ-
τιμῆσεως τῆς εἰς ταύτην ἀναγομένης φιλολογίας
εἶναι πολλῶ μείζων ἢ ἐν τῇ λατινικῇ π. χ., τῇ
γερμανικῇ ἢ καὶ αὐτῇ ἐτι τῇ γαλλικῇ τοιαύτῃ.
Ἀφ' ἑτέρου ἡ κατανόησις τῆς ἑλληνικῆς καλλι-
τεχνίας ἰδιόζόντως ὑποδοθηθεῖται ὑπὸ τῆς γνώ-
σεως τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, τοῦθ' ὅπερ, πιστεύω,

θ' ἀνομολογήσωσιν οἱ ἐξοχώτεροι τῶν ἀρχαιολόγων.
πάντα δὲ ταῦτα προκύπτουσιν ἐκ τοῦ γενικοῦ ἐκεί-
νου χαρακτῆρος τῆς ἑλληνικῆς, τὸν ὅποιον ἀποπει-
ραθῆσομαι ἤδη νὰ περιγράψω, ἔστω καὶ δι' ὀλίγων.

Ἄν συγκρίνητε τὴν κλασικὴν ἑλληνικὴν πρὸς τὴν
πρεσβυτέραν αὐτῆς ἀδελφὴν, τὴν φιλολογικὴν γλῶσ-
σαν τῆς ἀρχαίας Ἰνδικῆς θὰ παρατηρήσητε τὴν κα-
ταπληκτικὴν τῶν δύο ἀπ' ἀλλήλων διαφορὰν. Ἡ
σανσκριτικὴ ὑπῆρξεν ὁ πιστότερος θεματοφύλαξ τῶν
ἀρχαίων Ἰνδοευρωπαϊκῶν ἡχῶν ἢ τύπων· τὸ διαφα-
νές τῆς ὑφῆς αὐτῆς ἀπαρχμίλλον παρέχει αὐτῇ
ἀξίαν διὰ τοὺς μελετῶντας αὐτὴν ἐν σχέσει πρὸς
ὀλοκληρὸν ἐκείνην τὴν οἰκογένειαν τῶν γλωσσῶν. Ἡ
ἑλληνικὴ ὅμως ἑλκύει δι' ἄλλου θελήγματος. Ἡ ἰδέα,
ἣν διεγείρει εἶναι ἡ ἐξῆς: Ὅπόσον θαυμασίως ἡ
γλῶσσα αὕτη ἐπετέλεσε τοὺς σκοποὺς, οἵτινες συμ-
φύεις τυγχάνουσι τῷ ἰδιαιτέρῳ αὐτῆς πνεύματι! Ἡ
γλῶσσα αὕτη ἀποτελεῖ ὄργανον, μετ' ἐπιτυχούς ἀν-
ταποκρινόμενον ἐλαστικότητος εἰς πᾶσαν ἀπαίτησιν
τῆς ἑλληνικῆς διανοίας. Οἱ τύποι, οὗς διετήρησεν,
εἶναι λεπτοί, χαριέντες καὶ εὐκαμπτοί· δύναται δὲ νὰ
ἐκφράσῃ τὰς λεπτοτέρας ἀποχρώσεις τῶν νοημάτων
μετ' ἐξόχου ἀπλότητος. Ἡ δύναμις αὕτη ὀφείλεται,
οὐχὶ μόνον εἰς τὴν ὀργανικὴν αὐτῆς κατασκευὴν,
ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν δεξιότητα, μεθ' ἧς λέξεις, τὴν αὐ-
τὴν γενικὴν ἰδέαν ἐκφράζουσαι, διεκρίθησαν ἀπ' ἄλ-
λῃλων ἐν τῷ πλουσίῳ αὐτῆς λεξιλογίῳ. Ἡ ἑλλη-
νικὴ γλῶσσα εἶναι τὸ ἀρχαιότερον μὲν τεχνούργημα,
ὅπερ ἐδημιουργήθη ὑπὸ τῆς αὐθορμήτου ἐνεργείας
τῆς ἑλληνικῆς διανοίας, τὸ ὑψηλότατον δὲ τῶν περι-
σωθέντων ἔργων τῆς ἑλληνικῆς καλλιτεχνίας. Τὰ
χαρακτηριστικὰ πλεονεκτήματα τῆς ἑλληνικῆς γλώσ-
σης οὐδαμοῦ ἀπαντῶσι καταφανέστερον ἢ ἐν τοῖς ὁ-
μηρικοῖς ἔπεσι, μολονότι ἡ ὁμηρικὴ γλῶσσα δὲν
ἔχει εἰσέτι ἀναπτύξει καθ' ὀλοκληρίαν ἰδιαιτέρ' αἱ-
ματικῆς διαλέκτου· ὁ Ἑλλήν ἀπ' εὐθείας καὶ σαφὸς κα-
θεῶρα τὸν σκοπὸν τῆς ἰδέας αὐτοῦ. Ὁ πρῶτος ἐν τῷ
ἐκφράζεσθαι σκοπὸς αὐτοῦ ἀπέθηκεν εἰς τὸ νὰ προσ-
αρμόσῃ τὴν ἑκφρασιν εἰς τὴν ἔννοιαν, ἣν δι' αὐτῆς
θὰ ἐξέφραζεν. Ἡ ἀνατολικὴ τέχνη, ἥτις ἐνεσάρκου
ἀφρημένην τινὰ ἔννοιαν ἢ δόγμα, ὑπὸ μυστηρίου
συγκαλυπτόμενον, ἐν νοθογενεῖ ἢ ταρτάῳδαι τινι
μορφῇ ζῶου, ἀπετέλει ἀπόπειραν μόνον ἐπιτυχίως
συμβολικῆς παραστάσεως. Ὁ θεατὴς δύναται νὰ
κατανοήσῃ τὴν σημασίαν ἢ ν' ἀποδεχθῇ τὸ δόγμα, δὲν
πιστεύει ὅμως εἰς τὴν ὑπαρξίν τοῦ τέρατος. Τού-
ναντίον ὁ τὴν Ὀδύσειαν ἀναγινώσκων, ὅστις αἰσθά-
νεται τὴν τῶν προσώπων πραγματικότητα, δὲν ἀπο-
στερεῖται τὴν ἀπατηλὴν εἰκόνα, ἥτις ἐν τῷ νῷ αὐτοῦ
ἐπεγένετο, ὅταν ἡ Κίρκη μεταμορφώνει τοὺς ἀκολού-
θους τοῦ ἥρωος εἰς χοίρους, ἢ ὅταν τὸ κρέας τῶν τοῦ
Ἥλιου βοῶν μυκᾶται ἐπὶ τῶν ὀβελῶν, ἢ ὅταν ὁ Πο-
σειδῶν ἀπολιθώνει τὸ σκάφος τῶν Φαιάκων. Ἡ παρ'
ἀνθρώποις πιθανότης τοῦ ὅλου, παραμορφώνει τὸ τῶν
λεπτομερειῶν ἀδύνατον· καθ' ἣν στιγμὴν ἀναγινώ-

σκομεν τ' ἄνωτέρω οὐδαμῶς θεωροῦμεν ταῦτα ἀδύνατα. Τίνι τρόπῳ ὁμως ἐπετεύχθη τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο; Διὰ φαντασίας, ἤτις, τῇ ἐκ συνηθείας συνεπαφεί μετὰ τοῦ πραγματικοῦ καὶ ζῶντος, ἔμαθε νὰ ἐμπνέη καὶ εἰς τὸν μῦθον αὐτὸν πνοὴν ζωῆς καὶ ἤτις, ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει ἐξυπηρετεῖται ὑπὸ γλώσσης τοσοῦτον πιστῶς καὶ λεπτῶς ἐκδηλούσης τὸ φυσικὸν ὥστε, ὁσάκις περιβάλλει διὰ τοῦ καλύμματος αὐτῆς ἀφήγησιν περὶ θυμιασίου, αὐταὶ αὐταὶ αἱ ἐξωτερικαὶ τοῦ ἐνδύματος γραμμαὶ ἀφοπλίζουσι πᾶσιν ὑπόνοιαν ὡς πρὸς τὴν μορφήν, ἣν τὸ ἐνδυμα ἐκεῖνο ἐγκλείει.

Τοιοῦτος ὁ γενικὸς χαρακτήρ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, χαρακτήρ τελείου ὀργάνου ἐκφράσεως, ἐπιδεικνύντος κατ' οὐσίαν τὰ αὐτὰ καὶ ἐν τῇ ἀρίστῃ ἑλληνικῇ τέχνῃ ἀπαντῶντα πλεονεκτήματα. Ὁφείλομεν νὰ χαίρωμεν λοιπὸν πάντες ἐπὶ τῇ ἀξιοσημειώτῳ ἐπιτυχίᾳ νέου πειράματος ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς γλώσσης ταύτης, ὅπερ προέκυψεν ἐκ τοῖς ἐνεργείαις τῆς ἐταιρίας University extension Society. Τάξεις κατηρτίσθησαν ἐσχάτως πρὸς σπουδὴν τῆς ἑλληνικῆς, σπουδασταὶ δὲ μὴ ἀπολαύσαντες προγενεστέρων ὠφελημάτων παιδείσεως ἐν τῇ γλώσσῃ, τὸ ἐν αὐτῇ ὁμως ἐνδιαφέρον τῶν ὁποίων ἀνεζωπυρήθη ὑπὸ φιλολογικῶν διαλέξεων, ἐπεδείξαντο ζῆλον καὶ ἐποικήσαντο προσόδους, ἐφ' αἷς δικαίως δύνανται νὰ σεμνυνῶνται οἱ διδάσκαλοι αὐτῶν. Θὰ μοὶ ἐπιτραπῇ βεβαίως νὰ συστήσω τὴν νέαν ταύτην ἐπιχείρησιν εἰς τὰς συμπαθείας πάντων ἐκείνων, ὅσοι ἐνδιαφέρονται ἐν ταῖς κλασσικαῖς σπουδαῖς ἢ καὶ ἐν φιλολογικαῖς πράγματι σπουδαῖς παντὸς εἶδους. Κατ' ἐμὲ ἡ ἐνέργεια αὕτη μεγάλῃν κέκτηται σπουδαιότητα, ἣτις πιθανώτατα θὰ σημειώσῃ τὴν ἐναρξίν ἐποχῆς εὐρυτέρας διαδόσεως τῆς στοιχειωδестέρως γνώσεως τῆς ἑλληνικῆς. Σπουδχὶον καὶ γόνιμον θὰ ἐθεωρεῖτο ἀποτέλεσμα ἂν, κατόπιν τῆς προφανοῦς προσόδου τῶν τάξεων τούτων, τὸ ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς ἐνδιαφέρον προήγετο μέχρι βαθμοῦ ὥστε νὰ θεωρῆται ὡς γενικὸν τοῦ λαοῦ πρὸς τὴν γλῶσσαν ταύτην ἐνδιαφέρον, οὕτως ὥστε πολλοὶ σπουδασταὶ ἐκ τῶν ἐξω τῶν μεγάλων ἡμῶν σχολῶν καὶ πανεπιστημίων νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς ἐν τῷ προτοτύπῳ ἀναγνώσεως τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας. Δὲν φρονῶ ὅτι χιμαρική εἶναι ἡ τοιαύτη ἐλπίς, κατόπιν τῶν διὰ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τῶν διδασκάλων καὶ τῶν μαθητῶν ἐπιτευχθέντων ἤδη ἀποτελεσμάτων. Στερεὰν ἔχω πεποιθῆσιν ὅτι ἡ ἑλληνικὴ κέκτηται, τὴν δύναμιν τοῦ νὰ συγκρατήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον, ὅπερ ἀπαξ διήγειρεν, οὐ μόνον χάριν τῶν θησαυρῶν, οὐς περικλείει, ἀλλὰ καὶ χάριν αὐτῆς ταύτης τῆς γλώσσης. Πιστεύω δ' ὅτι πᾶν ὅ, τι τείνει εἰς τὸ νὰ ἐκλαίκευσῃ τὴν σπουδὴν τῆς γλώσσης ταύτης καὶ ὑπὸ ἐτέρων ἐποψιν ἔσται πολύτιμον. Ἄν ἡ τῆς ἑλληνικῆς σπουδῆ περαιτέρω κινῶντο καὶ ἂν πλειότερον ἐνδιαφέρον τοῦ λαοῦ πρὸς τοὺς κλασσικοὺς ἐκ ταύτης ἐπήγαγεν, ἡ ἀκαδημαϊκὴ τάσις πρὸς ὑπερβολικὴν εἰδίκευσιν αὐτῆς θὰ ἐμετριζέτο βαθμηδόν

ὑπόδημοτικωτέρων φρονημάτων, οἱ δὲ κλασσικοὶ θ' ἀνεκαλοῦντο εἰς τὰ ὑπέροχα αὐτῶν καθήκοντα τῆς φιλολογικῆς δράσεως. Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην καὶ ἐν τοιοῦτῳ βαθμῷ ἡ διανοητικὴ ἡδονή, ἥς ἐγεύθησαν οἱ διδάσκαλοι τῆς Ἀναγεννήσεως, θὰ καθίστατο ἐκ νέου προσιτὴ καὶ εἰς πλείστους ἐξ ἡμῶν, εἰς οὓς τὸ θέλημα τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας, ἀδιχώριστον ὄν ἀπὸ τοῦ θελήματος τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, θὰ ἐνεφάνιζτο μετὰ χαρᾶς, οἷα ἡ ἐπιγενομένη ἐξ ἀνακαλύψεως.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς ἀγορεύσεως αὐτοῦ εὐχαριστίαι ἐξεφράσθησαν τῷ καθηγητῇ Τζέμπ καὶ τῷ προεδρεύσαντι λόρδῳ δημάρχῳ.

Ἐκ τοῦ λονδινεῖου *Times*

Γ. Κ. Α.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΩΦΕΛΙΜΟΤΗΤΟΣ ΠΡΟΛΗΨΕΩΝ ΤΙΝΩΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ.

καὶ ἡγέσθῃ ἀπὸ πρωίας ὁ τάλας Μῆτρος, ὁ μορφο-Μῆτρος, ἄφρωνος, ἀμίλητος, μελαγχολικός, ἀναμένων προληπτικῶς καὶ δεισιδαιμόνως βέβαιον τὸν θάνατον αὐτοῦ! ἡ δύναμις, τὸ σθένος, τὸ θάρρος, ἡ ὁρεξίς πόσιος καὶ ἐπιτύος ἐγκαταλιμπάνουσιν αὐτόν, ἐπιλανθάνεται τῶν ἀγαπητῶν προβάτων αὐτοῦ, πρὸς ᾧ δὲν θέλει ν' ἀπέλθῃ οὐδὲ νὰ ἀποσπασθῇ τῶν φιλιτάτων αὐτοῦ· κατακλίνεται τὴν προσεχῇ νύκτα πρὸς ὕπνον, ἀλλ' οὐκ εἶχεν αὐτόν, ὥσπερ ποτε τὸν Δία, νῆδυμος ὕπνος, διέρχεται νύκτα ἐναγώνιον ἐμπλεως ἐκ τοῦ φόβου τοῦ θανάτου· οὐδεμία συμβουλὴ ἢ παραμυθία παρὰ τῆς ἀγαπητῆς συζύγου καὶ τῶν ἄλλων συγγενῶν δύναται ν' ἀποσπάσῃ τὸν νοῦν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς σταθερᾶς ιδέας τοῦ θανάτου· ὥχρος κατέλαβεν ἥδη τὰς πρώων ἀνθούσας παρειὰς αὐτοῦ· δὲν ἐγείρεται πλέον τῆς στρωμνῆς, ἀρχεται δ' ἡ τοῦ σώματος ἀτροφία. Ὁ εἰς τὰ ποιμνία μείνας νεώτερος ἀδελφὸς αὐτοῦ, βλέπων τὴν ἀπροσδόκητον ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἀπουσίαν τοῦ ἀγαπητοῦ ἀδελφοῦ σπεύδει εἰς τὰ κωνάκια, οὕτω καλοῦσι τὰς σκηνάς, ἵνα μάθῃ τὸ αἴτιον, τοῦτο δὲ μαθὼν ἐπιχειρεῖ διὰ παντοίων τρόπων καὶ μέσων νὰ ἐκβάλῃ ἀπὸ τῆς μελαγχόλου ψυχῆς τοῦ ἀδελφοῦ τὴν ὀδυνηρὰν ιδέαν τοῦ θανάτου· σπεύδει εἰς τὸ πλησίον χωρίον καὶ ὁδηγεῖ ἐκεῖθεν τὸν σεβαστὸν γέγοντα ἱερέα, ὅστις δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἀναγινώσκει ἀπάσας τὰς ὀρισμένας εὐχὰς καὶ πολλὰς συμβουλὰς τῷ ἀποτεινέ· σπεύδουσιν αἱ γεραίτεραι τῶν ποιμενίδων διὰ διαφόρων ἱαματικῶν βοτανῶν, ποτίζουσιν αὐτὸν τὸ φρικτόχορτον, ἀντινευρικὸν ποτόν· ἀλλ' ὁ ἀδελφὸς δὲν ἀρκεῖται εἰς ταῦτα, ἀλλὰ στέλλει εἰς τὴν κωμόπολιν καὶ μετακαλεῖται ἐκεῖθεν τὸν ἐπιστήμονα ἱατρόν, ὅστις διαγνώσας τὴν ἡθικὴν νόσον τοῦ ἀνδρός προσπαθεῖ καὶ διὰ φαρμάκων, ὡς ἐπιστήμων, καὶ διὰ τρυφερῶν ἐνθαρρύνσεων, ὡς φίλος καὶ γνω-

*) Ἰδε ἀριθ. 21, σελ. 403—406.